

(НИН, 31.12.2009)

У претпоследњој недељи 2009. године Вук Јеремић је провео свега неколико сати у Београду. У дану у којем је говорио за НИН пробудио се у Бејруту, следеће јутро дочекао је у Стокхолму, оно следеће у Кувајту. Укупно, ове године министар спољних послова Србије посетио је 46 држава; 105 пута одлазио је у иностранство, обично на неколико везаних путовања. Имао је 235 авионских летова, од чега је чак осам пута летео у најмоћнију земљу на свету, чији га потпредседник, у шали или збиљи, доживљава као „момка са Харварда који им прави проблеме“.

Упркос пренатрпаном распореду, Вук Јеремић, чак и кад даје интервју у касним вечерњим часовима, не делује уморно већ упорно, као да прича о најзанимљивијим стварима на свету, понавља толико пута изговорене реченице о дипломатској борби Србије за заштиту суверенитета и територијалног интегритета. Када га, пак, питате у којој земљи је најбоље примљен и који му се град посебно допао, рећи ће да не би било коректно да издваја било кога, али да се посебно лепо осећао у земљама „које су Србију подржале у одсудном тренутку, када су на те земље вршени велики притисци да нам нанесу ударац, што оне нису учиниле“. Дипломатски вешто избегава да прокоментарише утисак највећег српског режисера да су најлепши градови они у којима има најмање демократије и Америке. Каже да нажалост обично нема прилику да обиђе град у који путује у званичну посету; у Бејруту је, примера ради, провео мање од 12 сати.

Ипак, врло је задовољан годином која се завршава. Каже да је 2009. сигурно најуспешнија година у спољној политици Србије од демократских промена. И да је аплицирање у Шведској и укидање виза то само потврдило.

Подношење кандидатуре за чланство у Европској унији је у суштинском смислу отклањање дилеме око тога шта се пред нама налази у будућности. Србија иде ка пуноправном чланству у ЕУ и то је у Стокхолму и озваничено. Нема назад, Србија ће постати члан ЕУ. За грађане Србије је од најнепосреднијег значаја што ће поново, после толико година, бити третирали као сав нормалан свет у смислу слободе кретања широм Европе. Ипак, мислим да је најважније то што смо постигли успех на сва три фронта, у свим дефинисаним приоритетима наше спољне политике: одбрани територијалног интегритета, приближавању ЕУ и успостављању лидерске улоге Србије у региону. Многи су тврдили да су то некомпатибилни циљеви, и да их није могуће паралелно

остваривати. Доказали смо да јесте.

Чини се да сте највише успеха имали код најтежег приоритета: одбране Космета, док вам је, наизглед најлакши циљ, остваривање добрих односа у региону, ишао најтеже.

Имајући у виду специфичну тежину и глобални утицај оних који нам у тој дипломатској борби нису наклоњени, успех је на том пољу био најмање очекиван и вероватан. Изненадили смо цео свет упорношћу и енергијом, али и чињеницом да нисмо направили ниједан формални „прекршај“ у политичком или дипломатском смислу. Нико није очекивао да ћемо, упркос константним притисцима, успети да задржимо број признања Косова на овако ниском нивоу. Нико није предвиђао ни да ћемо од процеса пред Међународним судом правде учинити највећи процес у историји тог суда. Ни у једном случају до сада оволико земаља није узело активно учешће. Први пут су ту и свих пет сталних чланова Савета безбедности. Успели смо, дакле, не само да победом у ГС УН дођемо до Суда, већ и да сам судски процес ставимо под дебелу лупу међународне јавности, што за последицу има то да је сада тешко вршити политичке притиске на Суд. То је био наш циљ: изоловати Суд од уплива политике и учинити све да се одлучује само по међународном праву, с обзиром на то да смо уверени да је наша правна аргументација супериорна.

Међутим, шта ако суд ипак не пресуди у нашу корист? Приликом изношења аргумената било је више земаља које су сведочиле у прилог независности Космета.

Када се узме у обзир све што је изречено у Хагу, мислим да имамо разлога за оптимизам. Најјачи аргумент друге стране је био да међународно право није прекршено једноставним актом сецесије јер оно заправо ни не третира сецесију. Ако би Суд подржао такво мишљење, то би значило да сутра на свету свако може да прогласи отцепљење од међународно признате државе, чланице УН у мирнодопско време без обзира на став СБ УН. Не верујем да ће суд донети одлуку која би за последицу очигледно имала озбиљну дестабилизацију глобалних прилика. Сви знамо колико постоји сецесионистичких тежњи у десетинама држава широм планете.

Јелко Кацин, извештач за Србију у Европском парламенту, изјавио је да ће Србија морати да одговори на јасно питање из упитника за чланство у ЕУ: колика је површина Србије и колико има становника. Имате ли ви те одговоре?

Наравно. Границе Србије су јасно дефинисане Уставом, тако да није тешко израчунати површину наше државе. Оне обухватају и територију КиМ. Што се тиче броја становника, сви који се одазову на попис и имају валидне исправе су регистровани грађани Србије. Нема, дакле, никакве дилеме како ћемо на та питања одговорити.

Да ли је, међутим, ова Кацинова изјава најава једног новог, болног услова за Србију: или Косово или Европска унија?

Треба бити свестан опасности да би неко у одређеном тренутку могао да покуша да постави Србији такав услов. Међутим, званична политика Београда, као и званична политика Брисела, јесте да су приступање ЕУ и одређивање будућег статуса Космета два одвојена процеса. Задатак дипломатије Србије је да тако и остане, јер ми не можемо одустати ни од Косова, ни од наше европске будућности.

А од трећег приоритета? Видели смо какав је допринос проглашена независности Косова стабилности у региону. Србија је, изузев са Румунијом, погоршала односе са свим суседима, а посебно са Хрватском. Да ли вас је изненадио наступ Хрватске пред МСП у Хагу и поминање Војводине?

Лажно сведочење Хрватске у Хагу по којем Косово и Војводина по Уставу из 1974. имају право на отцепљење представља флагаантно мешање у унутрашње ствари Србије и ми то најоштрије осуђујемо. Али наш правни тим је био спреман и на такву могућност, материјал који смо предали суду на јасан начин је представио и уставно уређење СФР Југославије и недвосмислено објаснио разлику између статуса република и покрајина.

Али, ако имамо такав однос Хрватске, ако имамо нерешене проблеме и са другим суседима, како можете рећи да је Србија била успешна и по питању успостављања добрих односа у региону? И имамо ли право говорити да је Србија лидер региона?

Након 2009. године не постоји никаква сумња да Србија јесте лидер региона и да представља његово стратешко исходиште. То није само због посете руског председника и америчког потпредседника или чињенице да је највећи самит лидера централне и

југоисточне Европе у последњих десет година одржан у Новом Саду, већ и због тога што је постало очигледно да се решавању ниједног проблема у региону не може приступити без ангажовања Србије. Ни ситуацији у БиХ, ни решавању будућег статуса КиМ, нити било чему другом. Многи су мислили да је могуће заобићи Србију, али развој догађаја је показао да то није случај. Односи са суседима су дошли у велико искушење у једном тренутку, и то одлуком тих суседа, а не Србије. Нисмо ми повлачили потезе који директно угрожавају интересе тих држава већ су то неки од њих учинили нама. Упркос томе, ми смо се према томе понели тако да не угрозимо ни достојанство земље, нити стабилност региона.

Да ли су односи у региону били и тема недавног разговора са америчком државном секретарком Хилари Клинтон и могу ли односи САД и Србије да коначно крену узлазном путањом?

Да. Причали смо о томе и сложили се да је Србија кључна за мир и стабилност у региону. Између Београда и Вашингтона постоји једно озбиљно размимоилажење: будући статус Косова и Метохије. Успели смо да ту разлику изолујемо и да остваримо сарадњу по свим другим питањима. Ја бих рекао да су наши односи на узлазној линији. Секретарка Клинтон и ја смо установили да је неопходно да још ближе сарађујемо, јер само тако можемо да остваримо заједнички циљ: интеграцију западног Балкана у ЕУ.

А у НАТО? Јесте ли говорили о томе?

Не. Ми имамо јасно дефинисану политику војне неутралности која произлази из обавезујуће одлуке Народне скупштине. Нема планова за дубљу интеграцију Србије у НАТО, што не значи да и даље нећемо блиско сарађивати са Северноатлантским савезом кроз програм Партнерство за мир.

Да ли су односи Србије и Русије занимали Хилари Клинтон?

Не.

Како објашњавате то што се Вук Јеремић, који би и по образовању и по свему другоме требало да буде западњак све чешће и у Србији, и у иностранству, означава као русофил?

Србија и Русија су вековима градиле блиске односе узајамног разумевања и подршке. Русија је данас један од наших главних ослонаца у борби за очување територијалне целовитости и међу најважнијим економским партнерима. То је земља која нас у свему подржава, укључујући и намеру да постанемо члан ЕУ. Свако ко се нађе на позицији на којој сам ја сада, сасвим сигурно ће наставити да негује исти однос према Руској Федерацији.

Али ваша два претходника нико није везивао за Русију. Или да то формулишем овако: да ли се у Србији обнавља пракса с почетка прошлог века да се на власт долази као западњак, а са ње силази проруски оријентисан?

Налазимо се у таквој позицији да нам је неопходно да сарађујемо и са Истоком и са Западом. Србија води пажљиво избалансiranу спољну политику, која има јасно дефинисане приоритете. Да бисмо те циљеве остварили неопходно је да сарађујемо са целим светом. Чланство у ЕУ остаје наш централни стратешки приоритет, а Русија ће нам, као што је увек и била, остати најбољи пријатељ.

Руски председник Дмитриј Медведев је приликом посете Београду говорио и о новом систему безбедности. Да ли би то можда могла да буде алтернатива НАТО-у и види ли Србија себе у том систему?

Предлог за нову безбедносну архитектуру евроатлантског простора не представља алтернативу било ком постојећем војном савезу. Руски председник је упутио позив свим земљама северне полулопте да се ангажују на проналажењу механизма који ће спречити сукобе у 21. веку. Позиција Србије, када је реч о војном сврставању, кристално је јасна. Ми смо војно неутрална земља и немамо намеру да такву позицију мењамо. Дакле, не идемо ка чланству у НАТО, нити у било који други војни блок.

Чак и неки чланови Спољнополитичког савета Министарства спољних послова нашу такву политику називају разуђенијом него што је нормално, а неки чак и

шизофреном?

Спољна политика Србије треба да буде оцењивана по резултатима. На почетку године смо дефинисали приоритетне задатке – дипломатску борбу за КиМ, приступање ЕУ и регионално предводништво. Када је реч о Косову, постигли смо резултат какав нико није очекивао, званична оцена Европске комисије је да Србија никад брже, него ове године, када су нам укинуте визе и одмрзнут прелазни споразум, није напредовала ка ЕУ, а показали смо и да смо стратешко исходиште региона. Да бисмо све ово постигли, определили смо се за енергичну сарадњу са целим светом. То је можда неком било тешко за праћење, али ми смо нашим приступом остварили несумњив успех.

Оваквим вођењем политике значајно сте подигли свој рејтинг међу грађанима Србије, али не и међу страним дипломатама који вам мерејају агресивност, нетактичност, чак и ароганцију.

Када би расположење и афинитети службеника страних амбасада у Београду имали негативног одраза на резултате наше спољне политике, онда би о томе можда имало разлога говорити. Док су резултати ту, нема разлога за бригу. Мада, морам да кажем да овогодишње успехе не доживљавам као своје личне, или успехе српске дипломатије, већ као резултат једне пажљиво осмишљене и вођене политике у чијем је креирању и спровођењу учествовао цео државни врх на челу са председником Тадићем.

Како схватате то што вас и опозициони политичари и бирачи цене; што се често од деесесоваца, напредњака и радикала може чути да у ДС-у цене само Јеремића?

Подршку не доживљавам као подршку Вуку Јеремићу већ као подршку спољној политици Србије. Ја верујем да нам је у овом тренутку неопходно пуно јединство око кључних питања; треба да будемо уједињени како у борби за Косово и Метохију, тако и у напорима да обезбедимо бољи живот грађана кроз интеграције у ЕУ, као и у изградњи капацитета за остваривање лидерске улоге у региону. Мислим да по тим питањима власт и опозиција једна другу треба да подржава.

А ваша странка? Намераваате ли у следећој години да се више бавите странком? Циљате ли потпредседничко место на фебруарској скупштини Демократске

странке?

Тренутно сам потпуно посвећен послу. Верујте, чини ми се да и када би дан имао двоструко више сати, не бих могао да стигнем да обавим све што мислим да треба. За сада не стижем да размишљам о активнијем страначком ангажовању. Биће времена за то.

Како видите Србију 2010. године? Хоће ли бити избора и да ли ће се ДС више кретати десно ка напредњацима или лево ка Г17 и ЛДП-у? И шта нас чека у спољној политици?

У унутрашњополитичком смислу не очекујем да ће 2010. бити тако турбулентна. Не очекујем да ће бити избора, а како ће се односи на домаћој политичкој сцени развијати - не бих да нагађам. Када је реч о спољној политици, мислим да заједнички приоритет за све снаге на политичкој сцени треба да буде борба за остварење највиших државних циљева, као и утемељење наше земље као међународно уваженог партнера свих оних који би да са њом граде односе на бази узајамног уважавања. Што се тиче нас који се директно бавимо сарадњом са светом, додао бих још један приоритет: економску дипломатију. Успостављање добрих веза и односа које смо направили у 2009. са значајним бројем земаља, покушаћемо да искористимо и за конкретно побољшање економских прилика у Србији. За то постоји велики потенцијал.

**У Србији постоји схватање да је најбољи шеф дипломатије онај који све време
прича
, а
ништа
не
каже
. Ко ме
се
на
лицу
не
може
прочитати
ни
срећа
, ни**

љутна
, ни
бес
. Ви
се
понашате
супротно
од
тога
, кажу
да
често
„играте
срцем
“ и
да
се
, жаргонски
речено
, сувише
„ложите
“?

Без истинске вере и посвећености не можете успети ни у чему, а поготово не на овако озбиљном задатку. Ја истински верујем у оно што радим и говорим. То нити могу, нити желим да сакријем.

Кад смо код испољавана емоција – да ли још увек навијате за „Звезду“? Причало се да је једина ствар у којој нисте убедили Бориса Тадића та да почне

да
навија
за
„Звезду“
а
онда
се
изгледа
десило
супротно
- вас
су
снимили
на
кошаркашкој
утакмици
међу
навијачима
„Партизана“
.

Целог свог живота навијам за „Звезду“. А претпостављам да говорите о кошаркашкој утакмици између „Звезде“ и „Партизана“, на којој из неких разлога није било навијача „Звезде“, тако да сам био окружен партизановцима.

(Разговарао **Горислав Папић**)